

GORAN GLUVIĆ

ČUVAJA ZADNJEGA KOZARCA VODE

Osebi

A

B

Prizorišče

V ospredju na tleh stoji kozarec vode, v ozadju je kulisa naslikanega hriba. Vmes sedita dve osebi na ribiških stolčkih in zreta predse. Sredi prizorišča je kamen, ne večji od žogice za golf.

Oseba B nekaj zapisuje v zvezek, ki je že precej zdelan. V žepu ima natlačene zmečkane liste, ki jih je iztrgal iz zvezka. Ker ima svinčnik skoraj do konca ošiljen, piše s težavo.

B Sosed.

A Ja.

B Poslušaj, kaj sem napisal.

A Poslušam.

B (bere) Spoštovani, če se ne boste takoj odzvali na najino pismo, ki vam ga pošiljava, boste videli, kar boste videli in to ne bo prijetno. (osebi A) Kaj praviš?

A Sosed, dobro si napisal!

B Sem. (premišljuje) Res sem dobro napisal, vendar imam občutek, da sem nekaj izpustil.

A Tudi jaz imam občutek, da si nekaj izpustil?

B Samo kaj? (premišljuje)

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Kdo ve kaj, sosed. Če bi jaz vedel, kaj, bi ti prav gotovo povedal. Vendar ne vem. Oprosti, ker ne vem. Imel sem težko življenje. Oče je bil pijanec in me je pretepal z izgovorom, češ da mi bo iz glave izbil srednjo baletno šolo. V moji glavi pa ni bilo nikoli nikakršne baletne šole in je izbijal v prazno. Spotoma je izbil vse tisto, kar mi je takrat pravkar prihajalo v glavo, na primer ... (premor) Vidiš, ne spomnim se več ... (premor) Morda pa sem bil pijanec jaz in sem pretepal očeta, ker me je silil v srednjo baletno.

B Še enkrat bom moral vse skupaj premisliti.

A Res boš moral.

B (strga list iz zvezka in ga spravi v žep, ki je že poln strganih in zmečkanih listov)

A Tako kot se je morala moja nesrečna mati. Ko je hotela zapustiti očeta, je morala še nekaj časa ostati, da bi premislila, ali ga res hoče zapustiti. Trideset let se je premišljevala in ko se je končno trdno odločila, da ga zapusti, je umrla. (premor) Je to, da je umrla, pomenilo, da ga je zapustila ali pa ... (premor, potem prestrašeno) Ti, a bova tudi midva umrla? Slišiš, kaj sem te vprašal?

B Kaj?

A A bova tudi midva umrla?

B (ga pokroviteljsko pogleda) Tvoje vprašanje je čisto brez pomena.

A A bova?

B Poslušaj, ne morem ti odgovoriti na to vprašanje, ker se ukvarjam s pomembnejšimi vprašanji, ki bodo našli odgovore v tem pismu. Razumeš?

A (panično) A bova?

B Kaj?

A Umrla?

B Daj mi mir, ne morem se zbrati.

A Odgovori, odgovori! Potem ti bom dal mir. Prisežem.

B (kratek premislek) V redu. Odgovoril ti bom. Poslušaj, sosed, dokler bom živ, ne bom dovolil, da umreva. V redu?

A (pavza) Prisežeš?

B Prisežem.

A (se zadovoljno nasmehne) Prav. Ti si res pravi sosed.

B No, zdaj mi pa daj mir. Zbrati se moram.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Prav, prav. (vstane in naredi nekaj počasnih krogov izza osebe B) Sosed.
(premor) Sosed.

B (jezno) Kaj spet hočeš?

A Ne jezi se. Rad bi te samo še nekaj vprašal? Samo še eno kratko in jedrnata vprašanje.

B No, pa na hitro.

A Kako naj ti dam mir?

B Mar ne veš, kako se daje nekemu mir?

A Ne vem več. Včasih sem morda vedel. Vem, da sem vedel, sedaj pa ... Nekdo mi je to izbil iz glave. Ne spomnim se kdo ... Oče ... Mati ... To dajanje miru ... Boter ... Ne vem ... Sprašujem se, ali mir sploh obstaja.

B Obstaja. Preprosto je. Miruješ, ne drezaš vame, ne sprašuješ me in tako naprej.

A Razumem. No, saj ne bo težko.

Daljši premor. Oseba A miruje. Oseba B piše v zvezek, vendar mu pisanje ne gre od rok. Čez čas se ozre k osebi A.

B Motiš me.

A Kako? Saj mirujem, nič ne drezam vate, ne sprašujem te in tako naprej.

B Motiš me, ker mi stojiš za hrbtom.

A A ja? To te moti. Prav, ne bom stal za tvojim hrbtom. Stal bom pred tvojim hrbtom. (se nameri, da bi to storil, a se ustavi) Če mi poveš, kako se stoji pred tvojim hrbtom ... Seveda, če te tudi to ne moti ...

B Tvoja prisotnost me moti. Razumeš?

A A za tvojim hrbtom?

B Ja.

A Kaj pa pred tvojim hrbtom, bi te tudi motila?

B Daj, spelji se nekam. Rad bi bil sam.

A Kam pa naj grem?

B Pojdi v sadovnjak nabirat jabolka.

A Rdeča ali zelena?

B Katerakoli. Najini usodi sta odvisni od tega, kar bom napisal, zato ne morem napisati nekaj brez smisla in glave in repa.

A Prav. Grem v sadovnjak. (malo se obotavlja, vendar odide)

B (se zazre v daljavo in premišljuje)

A (se vrne) Prezgodnja smrt moje matere mi je pustila trajne sledi. Nenehno sem jokal in nisem našel pravega smisla v obujanju čevljev, zato sem nekaj časa hodil bos po njej, materi Zemlji. Ni rdečih jabolk.

B Kaj?

A Pravim, da v sadovnjaku ni rdečih jabolk?

B In kaj potem? Nabiraj zelena, ane?

A No, ja, res je. Nabiral bom zelena. A si že kaj novega zapisal?

B Nisem.

A Prav. Zelena jabolka. (odide)

B (se nečesa spomni in začne pisati) To bo to. (vneto piše

A (se vrne) Sosed! Tudi zelenih jabolk ni.

B Kaj?

A Pravim ...

B Slišal sem te! Mater, a veš, da sem skoraj napisal tisto, kar je treba ... Skoraj! In potem ... In potem ... Kaj kompliciraš z zelenimi in rdečimi jabolki. Nabiraj katerekoli ... Samo nabiraj in me ne moti ... (gleda v zvezek in nekaj popravlja)

A Prav. (odide)

B Najbolje bo, da to prečrtam. Ali pa ne ... Ne, prečrtal bom. (prečrta in piše naprej; ko konča, potihem prebere) Zdi se mi ... Zdi se mi, da sem zdaj zadel prav tisto, kar manjka... Ali pa ne ...

A (se vrne) Sosed.

B (zamiži) Kaj je?

A Zadaj ni nobenega sadovnjaka. Zato ni nobenih jabolk. Ne rdečih ne zelenih ne ... Oprosti, saj se mi je že takoj zdelo malo nenavadno, da bi obiral jabolka z dreves, ki jih ni ... Tudi tebi bi se zdelo nenavadno, ane?

B Bi, sosed, bi. (odpre oči)

A Vendar ti tega nisem hotel povedati, da te ne bi motil pri pisanju pisma. Si našel tisto, kar je manjkalo?

B Utihni! (strga list iz zvezka in ga spravi v žep) Samo toliko mi je manjkalo pa bi zapisal, kar manjka v tem pismu. Samo toliko!

A A grem pogledat, kam je šel sadovnjak? Mogoče mu je bilo dolgčas, da je stal na enem in istem mestu pa se je šel sprehodit. Morda pa je sadovnjak ukradel najine čevlje.

B Ni ga sadovnjaka na tem svetu, ki bi poštenim ljudem kradel čevlje. Ni ga!

A Ni ga, če ti tako praviš. (se zazre v vodo) Morda pa je sadovnjak pobegnil, ker ga nisva zalivala.

B Kdo bi vedel.

A Midva se pa te vode ne bova dotaknila, kaj šele da bi jo uporabljala. (premor) Sosed, a tudi ti premišljuješ, kar premišlujem jaz?

B Premišlujem. Kaj nama pomaga, da premišljujema o tem. Ko bi bila ta voda vsaj pivo, bi bilo lažje.

A (veselo) Res je, že zdavnaj bi ga spila. Ali pa ko bi bil vsaj špricer, bevanda ...

B No, no, no. Ne pretiravaj. Na koncu bova pristala pri žganju. Tolikšne količine žganja pa najini jetri in drugi notranji organi vseeno ne bi prenesli. Niti v mislih ne.

A Prav imaš. (premor)

B Kaj bi dal, da bi lahko spil vso to vodo in bi potem ves mesec scal na tiste, ki jim je namenjeno to pismo, ki mu moram še nekaj dodati ... Tisto, kar mu manjka.

A Morda pa jaz vem, zakaj ne moreš dodati tistega, kar pismu manjka.

B Če jaz ne vem, kako boš potem vedel ti. Si domišljaš, da si pametnejši od mene, kaj?

A Tega nisem rekel.

B Si pa mislil. Pojdi rajši pogledat, če že prihajajo.

A Kdo?

B Kdo neki? Tisti, ki jim je to pismo namenjeno. Vsake štiri leta pridejo pogledat to vodo in se vanjo zapodijo kot tepci. Stojijo v vodi do kolen in zrejo v svojo izkrivljeno podobo. Niti ne počakajo, da se voda umiri, že stečejo kdo ve kam in vpijejo: to je prava podoba, to je ogledalo naše resničnosti, časa in prostora. Prepričani so, da je njihova podoba najlepša, ko valovi.

A Meni se je pa vedno zdelo, da si želijo le namočiti noge.

B Nog se ne namaka deset sekund.

A Koliko sekund pa?

B Si nisi nikoli namakal nog?

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Nikoli. Ti mi nisi dovolil. Zapretil si mi, da me boš tako močno po nosu, da se mi bo kri ulila.

B Tudi ti meni nisi dovolil. Zapretil si mi, da me boš tako grdo pogledal, da se bom usral.

A Ja, res je.

B No, pojdi zdaj pogledat, če prihajajo.

A Prav. (odide)

B Bedak. Sploh ne ve, da si ne maram namakati nog. Moje stališče glede namakanja nog je naslednje: če si jaz ne maram namakati nog, si jih ne bo niti on, čeprav si še tako želi.

A (se vrne) Nihče ne prihaja. (sede)

B Si prepričan?

A Sem. Poslušaj, sosed, ko sem hodil tja in nazaj sem spet premišljeval o tem, zakaj ne moreš napisati tistega, kar ti manjka in sem prišel do istega zaključka ...

A A res?

A Res. Tebi manjka ...

B Dovolj! Dovolj sem slišal. (vstane) Zdaj grem.

A Kam greš?

B Za tisti hrib grem pogledat, ali je človeštvo že srečalo pamet. (odide)

A Končno se lahko v miru pogovarjam s človekom, ki ga imam najraje. (premor) Kaj sem si hotel povedati? (premišljuje) Veliko, veliko tega in onega. Ko bi se vsaj česa spomnil. (premor) Bedak, misli, da bi mi preprečil namakanje nogo, če bi me udaril po nosu. Šele takrat bi namakal noge! Šele takrat! Pa še obraz bi namočil povrhu! Nima pojma, kako bi ga bolelo, če bi ga grdo pogledal. Tudi če bi se namakal celo večnost, mu ne bi nič pomagalo, da bi odpravil bolečino, ki ga povzroči moj grd pogled.

B (se vrne in sede)

A In?

B Ne o pameti ne o človeštvu nobenega duha ne sluha.

A Si dobro pogledal?

B (izvleče zvezek) Sem. Še bolje, kot bi bilo treba. Ampak naj zadržijo napitnino. (odpre zvezek)

A Si grdo pogledal?

B (zmedeno) O čem govoriš?

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Če bi jih grdo pogledal, mislim na pamet in človeštvo, bi jim povzročil takšno bolečino, da bi se takoj želela srečati.

B Pamet in človeštvo nikoli nikogar ne gledata v oči, sosed. Vedno gledata vstran. Jaz bi ju takoj na nos, če bi se nama približala, vendar se nikoli ne približata, kaj šele da bi naju potrepljala po ramenu. Ko pamet in človeštvo udariš po nosu in jima začne teči kri, se takoj objameta . to je srečanje na najvišji ravni – in potem pomagata drug drugemu, da si ustavita krvavitev.

A Vseeno grd pogled ...

B In potem ko se kri iz nosa strdi, se potolažita s kosom kruha namazanega z marmelado, maslom ... Odideta ven in se več ne družita.

A Vseeno se mi zdi, da se z grdim pogledom ...

B Tu se ne strinjava in je najbolje, da prekineva razpravo.

A Hotel sem reči, da si tudi po grdem pogledom namažeta kruh z marmelado, maslom ... Odideta ven ... In se ne družita ... Več ... Prekiniva razpravo. (vstane)

B (kot da bi ga prešinila genialna misel, začne hitro pisati)

A Sem ti že pravil o svojem nesrečnem otroštvu. Mama je pila ... Seveda je znala to spretno skrivati. Pred vsem. Pred očetom, mojimi šestimi sestrami in šestimi brati, pred vsemi sorodniki s starim atom na čelu. Le mojemu sokoljemu očesu ni mogla uiti njena skrivnost, zato me je pretepla. Vsak dan sem bil tepen. Kolikor njenih požirkov, toliko udarcev s šibo sem dobil kot redni obrok poleg zajtrka, kosila in večerje. Ko so jo oče, bratje in sestre spraševali, zakaj to počne, je odvrnila, da sem trinajsti otrok, ki ne bo prinašal nesreče, le če me bo redno šibala. Verjeli so ji. Potem pa je prišla velika recesija. Podjetja so propadala ali pa so krčila obseg uslužbencev in delavcev in prva, ki je izgubila službo, je bila moja mati. Padla je na alkotestu. Nekaj časa je doma vsa nesrečna zrla v steno, nato pa je čez noč izginila. Odšla je v Ameriko in očetu pustila trinajst lačnih in neizšolanih otrok. Oče je pozneje večkrat pravil, da je tekkel za avtobusom, ki je mater peljal na letališče, a ga ni mogel dohiteti. Če bi ga dohitel, je vedno zarobantil in udaril po mizi, bi tudi on ujel letalo, ki je odletelo proti Ameriki. Kakorkoli že, prehranil nas je in izšolal, sčasoma pa se je spremenil v nekaj med žensko in moškim, tako da otroci nismo vedeli, ali naj ga kličemo mati ali pa oče. Še danes čutimo patološko razdvojenost, ki je posledica nesrečnega otroštva. Mati je imela prav. Če bi me tisti dan, ko se je odločala za Ameriko, prešibala, se ne bi odločila, da nas zapusti. Tako pa ...

B (zmagoslavno vstane) Sosed, napisal sem! Končno! Poslušaj. (bere) Spoštovani, če se ne boste takoj odzvali na najino pismo, ki vam ga pošiljava, boste videli! In to ne bo prijetno. (se ozre proti osebi A) Kaj praviš?

A Dobro si napisal!

B Sem. Res sem! (premišljuje) Samo ...

A Samo?

B Spet nekaj manjka. (razočarano sede) Karkoli napišem, vedno nekaj manjka. Presneto!

A Tudi meni se zdi, da nekaj manjka.

B Samo kaj?

A Kdo ve kaj, sosed, kdo ve kaj. Če bi vedel, kaj, bi ti prav gotovo povedal. Oprosti, ker ne vem. Vendar jaz nisem kriv za to, pač pa moje šolanje.

B (iztrga list iz zvezka, ga zmečka in spravi v žep) Še enkrat bom moral o vsem premisliti.

A Moje nesrečno šolanje. Skozi vse moje nesrečno šolanje sem bil pri materinščini prisiljen brati pesmi, zgodbe, romane in gledati dramske predstave o nesrečnih usodah in izgubljenih, zavoženih ljudeh. Celo matematične naloge so se mi zdele kot skupek nesrečnih števil in znakov, ki so tvorile vsoto nesrečnih rezultatov. Trpel sem in trpeč postal takšen, kakršen sem. Človek brez pameti.

B Kako veš, da nimaš pameti? Če je nimaš, potem ne moreš vedeti, da je nimaš.

A O, to pa vem. Večkrat sem brskal po svoji pameti.

B Brskal si po pameti? Če si brskal po njej, potem jo imaš.

A O, kje pa. Najprej sem tudi jaz mislil, da je to pamet, čez čas pa sem ugotovil, da v resnici ni, da brskam po svoji nesrečnosti. Jaz sem tako nesrečen, da se mi je spotoma tudi pamet ponesrečila.

B Zajebavat pa znaš, kaj? A misliš, da bom nasedel tvojemu jadikovanju in tvoji cmeravosti.

A To je dejstvo. Ničesar si nisem izmislil. Res nisem.

B (vstane) Če ti tako praviš, potem ti pa res ne verjamem. (se ozira okrog) Kje sta pa najini ženi?

A (se tudi ozira) Ja, prav v zvezi z ženskami sem ti hotel nekaj ...

B Sprašujem te, kje sta najini ženi?

A Saj veš, kje sta.

B V kuhinji?

A (odkima) Ne.

B Če nista v kuhinji, kje sta potem!

A Ubila sva ju in zakopala za tistim hribom.

B A tako? Takoj ju odkoplji, naj prideta sem in nama skuhata večerjo. Lačen sem. Zdaj se mi je posvetilo! Lačen se ne morem zbrati in zato se ne morem spomniti tistega, kar nama manjka v pismu. No, pojdi hitro.

A Ampak ...

B Kaj ampak?

A (zre v osebo B in ga grdo gleda) Ne grem. Kar sam pojdi.

B A ti mene morda grdo gledaš?

A Ja.

B Mene nihče ne bo grdo gledal. (ga mahne po nosu)

A Haha! Kri mi pa vseeno ne teče.

B (ga še enkrat mahne po nosu)

A (se prime za nos) No, zdaj mi pa teče. (se zapodi v osebo B)

Prerivata se in v slogu rokoborcev zvrneta na tla. Po rokoborskih pravilih poskušata drug drugega položiti na hrbet.

B Čakaj!

Prekineta borbo.

A Kaj je?

B Midva sva največja bedaka. Dovolj sva, da naju ženski spreta.

A Pa sva res bedaka. Zaradi njiju bi skoraj ostala brez dobrososedskega prijateljstva.

B Si videl, kakšni hinavki sta!

A Ubiti bi ju bilo treba. Da bi videla, kaj pomeni prijateljstvo med sosedoma.

B (patetično) Zaradi njiju sem te mahnil po nosu. (na robu joka) Oprosti mi.

A Nimaš se kaj opravičevati. Onedve sta krivi. Oklincat ju grem. (odide za hrib, vpije) Sta videli, babi zmešani, kaj sta storili! Meni je moj najboljši sosed zlil kri iz

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

nosa, jaz pa sem ga tako grdo pogledal, da se bo težko še kdaj otresel strahu. (pljune)
Klinc vaju gleda! Pa sva že bila na dobri poti, da vaju odkopljeva.

B Povej jima še: in da jima dovoliva, da nama skuhata večerjo.

A Ja, in da nama skuhata večerjo. (ves razpenjen se vrne) Mislim, kaj takega!

Krajši premor.

B No, zdaj pa na delo.

A Ja, služba čaka.

Sedeta in zreta v kozarec vode. Dalji premor.

A To najino delo je izredno naporno. Ne vem, kako dolgo bom še zdržal.

B Gledava v kozarec vode in paziva, da nama voda ne uide. Ja, naporno je, vendar zelo zanimivo. Nikoli se nič ne zgodi.

A Ko bi vsaj ribe plavale v njej?

B Ko bi plavale, bi se lahko z njimi pogovorila, tako pa ... A je že malica?

A (pogleda na uro) Ne še.

B (zasanjano) Ko sem bil še majhen deček, tam okrog deset let sem imel, me je oče prvič peljal v ribolov. Odrinila sva se pred svitom na stari barki. Mati je stala na obali in gohtala dve vrsti solz. Solze radosti, ker sem postajal mož in solze skrbi, ker jo je bilo strah zame. Tisti dan sva z očetom ulovila rekordno število različnih vrst rib. Od sardelic, tun, morskih psov do sinjih kitov. Zapisali bi naju v knjigo rekordov, če ne bi ...

A Ti zdaj nakladaš. Sinjega kita sta naložila na ribiško barko.

B Ne, nisva jih naložila, temveč privezala. Saj bi jih naložila, vendar je bilo že preveč sardelic in morskih psov ... Skratka, to sploh ni pomembno.

A Kako ni pomembno? Kako lahko naložiš morske pse na malo barko? To je nemogoče.

B Ah, ti tega ne razumeš. Takrat so bili drugačni časi! Vse je bilo mogoče. Ko si mlad, je vse mogoče.

A Vseeno.

B Skratka, oče me je pohvalil in dodal, da prinašam srečo, potem pa ... Potem pa je prišlo do nenadnega obrat. Ribe so dojele, da jih peljeva na kopno, se organizirale in uprle. Naju so vrgle s krova in odplule z barko proti obzorju. A je že malica?

A (pogleda na uro) Ne še.

Zreta v kozarec vode.

A Ne vem, zakaj tako nestrpno čakaš malico. Tako ali tako ni nikogar, da bi nama jo pripravil.

B A sta najini ženi še vedno mrtvi?

A Še vedno.

B Eh, jebiga zdaj.

A A si kdaj pomislil, da bi si malico pripravil sam.

B Nisem.

A Jaz tudi ne.

Zreta v kozarec vode.

A (nenadoma vstane in stopi h kozarcu vode, kot da bi nekaj zagledal)

B Kaj je?

A Ne vem. Kot da bi nekaj zagledal v vodi ...

B Nekaj sumljivega?

A Ja. A ti nisi nič videl?

B Nisem.

A Saj nisi mogel. Bilo je bolj na moji strani.

B Privide imaš.

A (zgroženo proti osebi B) Mi ne verjameš?

B Ne.

A Nekaj je bilo v vodi!

B Če bi bilo, zakaj potem tega nisem jaz videl?

A Zato ker se tisto nekaj tebi ni hotelo videti.

B Zakaj pa tisto nekaj ne bi hotelo, da ga tudi jaz vidim? (vstane in žuga) A si domišljaš, da si pametnejši čuvaj, kot sem jaz? A misliš, da se staram, da mi pešajo oči in zato tisto nekaj noče, da ga vidim, kaj!

A Ne bi se hvalil ...

B Hitro odkopat naši ženi, da pripravita večerjo!

A Saj nisva niti popoldansko malicala!

B Vseeno.

A Ne bom ju odkopal. Zakaj ravno jaz?

B Zato ker sem ju jaz zakopal. Tako sva se dogovorila. Jaz ju bom zakopal, ti ju boš odkopal.

A Sploh se nisva menila o odkopavanju.

B Ni važno, ali sva se midva dogovarjala. Obstajajo splošne uzance, določajo, da tisti, ki zakopavajo, nimajo ne pravice ne dolžnosti odkopavati, ker se prenesejo na tiste, ki niso zakopavali. Red mora biti. Ne moreš vsega natovoriti na ene hrbte.

A Kdo pa je napisal te uzance? Rad bi ga videl.

B Zgodovina jih je napisala.

A Zgodovina? (precej nerodno) Ja. No, naj pride sem, če si upa. Naj mi v obraz pove, kaj moram in kaj ne. Zakaj se skriva pred ljudmi?

B (sede, pomirjeno) Jaz sem ti povedal svoje.

A Ne, ne. (odločno) Drugače bom naredil. Poiskal bom to zgodovino in ji povedal, da nima prav, da mi dela krivico.

B A jo boš tudi grdo pogledal?

A Bom. A misliš, da si ne upam? (naredi nekaj korakov)

B Ne vem.

A (se ustavi) A misliš, da si res ne upam?

B Kaj naj ti rečem? Če boš zgodovino prestrašil s pogledom, se bo obrnila. Nekoč bo zdaj in zdaj bo nekoč.

A Jaz pa pravim, da si upam! Grem! Dokončno bom rešil vprašanje zakopavanja in odkopavanja lastnih žena in na sploh.

B Moška beseda, ni kaj.

A Grem. (odide)

B Vse drugo bi počel, samo da mu ne bi bilo treba držati lopate v rokah. (vzdihne)

A (se vrne) Če me bo kdo iskal, povej, da sem na obisku pri zgodovini.

B Prav.

A In naj počaka, ker bom kmalu nazaj. (odide)

B (prikima in izvleče zvezek iz žepa) Nihče te ne bo iskal, sosed, nihče. Če tudi pridejo vsake štiri leta, naju sploh ne opazijo. Gledajo svoje izkrivljene podobe v tej vodi, se zadovoljno nasmihajo in potem odidejo. Brez pozdrava. Midva bedaka pa čuvava zadnjo vodo na svetu. Zato jim moram napisati zelo ostro pismo, jim ga podtakniti v žep, ko pridejo naslednjič in ... (se nečesa spomini) To bo to. (hitro zapisuje)

A (se čez nekaj trenutkov vrne, videti je kot veliki poraženec, hoče nekaj povedati, a se obotavlja)

B (ga začuti za svojim hrbtom, razočarano zapre zvezek in ga spravi v žep) No, kaj je?

A A mogoče ti veš, kje bi lahko našel zgodovino?

B Si šel najprej naravnost potem na desno in takoj za tem na levo?

A Sem, a je ni.

B Si poskusil naravnost takoj na levo potem pa na desno.

A Sem, a je tudi tam ni.

B A si koga srečal, da bi vprašal za pot?

A Sem.

B In kaj ti je rekel?

A Nič.

B Ni vedel za pot?

A Ne vem. Nič ni rekel. Videti je bil prestrašen. Zdelo se mi je, da se me boji, da ga bom grdo pogledal.

B Pa si ga ... grdo pogledal.

A Na žalost je bilo to zadnje sredstvo, da bi zvedel za pot do zgodovine.

B Čakaj, čakaj. Ti si nekoga srečal? Lažeš.

A Res sem ga.

B Je bil moški ali ženska?

A Moški.

B Mlad? Star?

A Mojih, najinih let.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

B Nakladaš.

A In mi ni povedal za pot do zgodovine, temveč me je tudi on grdo pogledal.

B Rajši bi ga mahnil po nosu. Sicer pa ti ne verjamem, da si koga srečal. Tam zadaj je svet, kjer se nikogar ne srečuje. Če pa bi ga slučajno srečal, bi ga prav gotovo pripeljal s sabo.

A Saj sem ga.

B Kje pa je? Za hribom?

A Ne. (menca) Tu je.

B Sem si kar mislil! Ti si največji bedak, kar sem jih kdarkoli poznal. Greš na obisk k zgodovini in koga srečaš na poti? Samega sebe. To se lahko zgodi samo tebi. Namesto da bi se samega sebe izognil v velikem loku, ti stopiš pred sabo in se sprašuješ za pot. In zdaj si samega sebe pripeljal s sabo? Da bi lahko jedel dve malici, dve večerji, kaj?

A (se skrušeno usede) Ti ne veš, kako je, ko samega sebe pogledaš grdo? Nimaš pojma. (premor) Dvojno te zaboli, kot dvorezni meč. V srcu. (zaihti) Ranjen sem. Samega sebe nimam več rad. Sovražim se. Ljubezen v mojem srcu je ranjena.

B Ljubezni ni v srcu, sosed. Srce je navadna črpalka. Si videl v kakšni črpalki ljubezen?

A Niti spomnil se nisem, da bi šel gledat. No, ko si mi to povedal, mi je zdaj lažje.

B No, vidiš.

A Ampak ljudje pravijo, da je v srcu ljubezen?

B Ljudje vedno govorijo kakšne oslarije. Srce nima časa, da bi se ukvarjalo z ljubeznijo. Kdaj pa, ko se ves svoj vek ukvarja s prečrpavanjem krvi?

A No, z dodatnimi dokazi, ki si jih predočil, mi še za malenkost lažje. (pogleda na uro) No, zdaj je pa čas za malico.

B Že? O, hudiča, tako hitro. V tej službi pa čas mine, kot bi mignil.

Vstaneta in se ozirata okrog. Spogledata se in skomigneta. Potem sedeta nazaj.

B Tako dobre malice pa že dolgo ne.

A Tudi jaz pravim tako.

B Zdi se mi, da sem morda preveč pojedel. En grizljaj preveč.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Takšne malice ne bi znali pripraviti niti najini ženi.

B Res je. Ne bi.

A A jima grem povedati?

B Pojdi.

A (odide za hrib) Tako dobre malice vidve ne znata pripraviti! Naj vaju bo sram!
Prostitutke prostaške!

B (skoči) Ej, ej, ej! (odide za hrib) Moji ženi že ne boš govoril, da je prostitutka prostaška!

A Ampak ...

B Resda moja žena ni vredna počenega groš, zato sem jo tudi ubil, vendar ne dovolim, da je kdorkoli govori prostitutka prostaška!

A Ampak tega nisem rekel tvoji ženi, temveč moji.

B Zakaj si pa opsoval v dvojini!

A Zato ker svojo ženo vikam. Si pozabil? Zaradi vikanja sem jo tudi ubil. Si tudi to pozabil?

B Saj res. Vikaš jo v dvojini. Ona pa je hotela, da jo vikaš v množini. Veš, zdaj ko je mrtva, pa je res ni treba več vikati, ane?

A Moč navade.

B (pride izza hriba)

A Ti, ti, ti, prostitutka prostaška! No, saj še gre to tikanje.

B (se vrne za hrib) Ej, ej, ej! Komu si rekel prostitutka prostaška?

A Svoji ženi, vendar! Komu neki?

B Kako naj moja žena ve, da to ni bilo namenjeno njej? Saj leži tik zraven tvoje, ti si pa opsoval v isto smer.

A Poslušaj, sosed, moja žena prav dobro ve, da sem njo opsoval, kajti tale moja psotka je že veliko let visela v zraku in končno dočkala dan, da se je kot puščica zarila vanjo.

B Jaz ti že morda verjamem, ne vem pa, ali je moja žena prepričana, da nje nisi opsoval.

A Ji bo že moja žena razložila. Pustiva to. Povej mi, kako napreduje tvoje pismo. (se vrneta izza hriba)

B V redu. Moram priznati, da precej bolje kot prejšnja pisma. Ko si ti hodil na obisk k zgodovini, sem ga popolnoma predelal. A hočeš slišati? (izvleče zvezek iz žepa)

A Spremenil sem se v ušesa velikega zajca.

B Mislim, da sem zdaj zadel bistvo in izostril v pravo smer. Poslušaj. (bere) Spoštovani, če se ne boste takoj odzvali na najino pismo, ki vam ga pošiljava, boste videli in to ne bo prijetno. (osebi A) Kaj praviš?

A (premišljuje, oseba B nestrpno pričakuje njegovo mnenje) Sijajno! Takšne ostrine še nisem slišal nikoli v življenju. Čestitam!

B Hvala.

A Ampak ... Morda ... A se ti ne zdi ... Mislim, da je morda vseeno malo preveč ostro.

B Ah, kje pa! Kje neki! To je politika! V njej se mehkužneži takoj razpočijo. Zato je treba ostro! Na nož! Na bodalo! Da spoznajo, kako trdna, neizprosna pogajalca imajo pred sabo. Ta ostrina sploh ni težava ... (se zamisli in pogleduje v zvezek) Težava je v tem, se mi zdi, da vseeno nekaj manjka.

A Ja. Tudi meni se zdi. Pravkar sem ti to hotel povedati.

B Samo kaj je to, kar manjka!

A Če bi jaz vedel, kaj manjka, bi ti v tem trenutku na tem mestu brez obotavljanja to tudi povedal. (se obotavlja) Oprosti, ker ti tega ne morem povedati. Pa tako bi se želel, uh! To, da se ničesar ne morem spomniti, je krivo moje nesrečno življenje. Moj oče je bil velik kapitalist z ekstra ekstra dobički.

B (medtem sede nazaj, iztrga list iz zvezka in ga spravi v žep) Nekaj manjka. Kaj?

A Bil je tretji na lestvici najbogatejših na svetu. In najbrž bi postal prvi, če ne bi hodil spat s Kapitalom. To je bila neka čudna ženska z moškim imenom, ki je hodila k njemu v delovno sobo skozi posebni vhod. Bila je precej debela. V glavnem, imel sem nesrečno otroštvo. Poslušaj, imam pa predlog, ki te bo morda, kako naj povem, spodbudil v smeri razmišljanja in ti pomagal, da prideš do tistega, kar ti manjka v pismu.

B Povej.

A Začniva znova.

B Kaj?!

A Od samega začetka. Se spomniš, kako sva začela.

B (se nasmehne) Spomnim se. Bilo je precej hudo.

A Ja, res je bilo hudo. A misliš, da se bova kdaj izvlekla iz tega.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

B (dokaj neprepričljivo) Bova! Izvlekla se bova! Slej ali prej!

A No, pa začniva od začetka.

B Dajva.

(premor)

A Ne spomnim se, kje sem bil jaz na začetku. Ne spomnim se. (prestrašeno)
Sem sploh kdaj bil na začetku?

B O, pa še kako si bil.

A Rajši grem izkopat najini ženi.

B Ne, ne. Ti si predlagal, da začneva znova. Morda sva vmes kaj izpustila in mi prav to manjka v pismu.

A (bolj zase) Mene ni bilo.

B Najprej je bil (vstane in pobere kamen) kamen spotike.

A Ti se spomniš?

B Pa še kako. Ti pa se ne pretvarjaj, da se ničesar ne spomniš.

A (bolj tiho) Res se ne.

B Pobral si kamen spotike na isti način, kot sem ga zdaj jaz in ga dal v usta z namenom, da bi ga pogoltnil.

A Ni res. Jaz tega nikoli ne bi storil.

B Da bi preprečil goltanje kamenja skozi tvoje grlo, sem te trikrat močno udaril po hrbtu in ti si kamen izpljunil takoj po tretjem udarcu.

A Spomnim se samo, da si me tolkel po hrbtu, to je res. Bolelo je, to je pa še bolj res.

B No, pridi sem. Daj kamen v usta, morda se ti bo povrnil spomin.

A (vzame kamen in ga da v usta) A naj ga zdaj poskusim pogoltniti?

B No, daj. (se pripravi, da ga bo udaril po hrbtu)

A (pogoltne kamen in se prestrašeno obrne proti osebi B) Pogoltnil sem ga.

B To ni res! A ti nisem rekel, da ga samo poskusi pogoltniti?

A Ušlo mi je.

B (jezno) Kako bom pa sedaj ugotovil, kaj je tisto vmes, kaj mi manjka!

A (jezno) Zakaj pa me nisi pravočasno udaril po hrbtu!

B Saj mi nisi dal priložnosti! Nič, zdaj je, kar je. Pojdi na stranišče in čakaj, dokler ne pride ven, potem pa bova vse skupaj ponovila.

A Kar misli si! Ne bom. Zakaj ne greš ti čakati, da pride ven.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

B Zato ker ga nisem jaz pogoltnil! Ti si ga!

A To, kdo ga je pogoltnil in kdo ga ni, sploh ni pomembno v tem trenutku. To je že preteklost. Zdaj se pogovarjava o prihodnosti. In prihodnost je čakanje kamna, da pride ven. Zakaj bi ravno jaz moral čakati. Zakaj? Tu so naju oba postavili, da čuvava to vodo, zato si morava tudi deliti opravila, a ni tako?

B V redu! (izvleče zvezek in mu ga pomoli pod nos) Potem pa ti napiši pismo!

(premor)

A Grem na stranišče čakati, da pride kamen ven. (odide)

B (sede na stol, vzame svinčnik in zapisuje)

A (se čez čas vrne in menca)

B (ga začuti za svojim hrbtom) A si?

A Nikjer ni stranišča.

B Se šališ?

A Ne šalim se. Povsod sem ga iskal. Nikjer ga ni. Res ne.

B Kako to? Toliko let sva že tu, a nisva opazila, da ni stranišča. Kakšna človeka sva midva?

A Morda zato nisva opazila, ker nikoli nisva pogoltnila kamna spotike?

B Morda. Kaj pa zdaj?

A Ne vem.

B Jaz tudi ne. No, zdaj o tem ne morem premišljevati. Ukvarjam se s pismom.

A (sede na stol) To, da sva začela znova, ti ni nič pomagalo, ane?

B Res mi ni.

A Žal mi je. Da bi začel znova, moraš marsikaj pogoltniti, ane? A veš, koga sem srečal, ko sem iskal stranišče? Jaz tako hodim, hodim in iščem stranišče, ko v nekem momentu v daljavi zagledam nekoga, ki se mi približuje. Začnem se spraševati, kdo neki je, in si mislim, ali je to, kar vidim, to, ali pa ni to. In res, ko se mi približa, si rečem, to je to, kar vidim in ne morem verjeti svojim očem. In veš, kdo je bil? Sadovnjak. Z vsemi jablanami se je vrnil. Lepo in prisrčno ga pozdravim, mu rečem, da sem zelo vesel, ker se je vrnil. On mi pa neprijazno odvrne, da se ni vrnil, temveč je samo prišel po nekaj, kar je pozabil. Jablane so v potrditev njegovih besed prikimale. Ko ga vprašam, kaj je pozabil, nič ne odgovori, vzame zemljo in z vsemi jablanami vred odide brez pozdrava.

B Kaj? A zdaj sva ostala še brez zemlje?

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Ja.

B In ti jim tega nisi preprečil?

A Kaj pa sem hotel. Sadovnjak in jablane so bile močnejše od mene.

B Upam, da si jih vsaj grdo pogledal.

A Nisem uspel. Bile so prehitre. (premor) A ja, pa še to. Zdaj, ko ni več zemlje, najini ženi nista več zakopani.

B No, vsaj glede odkopavanja se nama ne bo treba več prepirati.

A Ja, včasih se kakšni spori rešijo kar sami od sebe, a ne?

B Kaj pa sta kaj rekli ženi, zdaj ko nista več pod zemljo?

A Nič nista rekli. Mislim, da nekaj kuhata?

B Večerjo?

A Ne. Mislim, da gre za zamero.

B (se prestrašeno ozira okrog) Zdaj sva najebala! Si kdaj jedel skuhano zamero?

A Niti surove nisem jedel.

B A veš, kako ogabna je ta jed. Blah! Celo življenje trpiš za prebavne motnje. Hitro pojdi k njima in jima povej, naj se ne trudita s kuhanjem zamer, ker jih ne bova jedla.

A (odide)

B (vzame beležko in zapisuje, zraven bere) Spoštovani, če se ne boste takoj odzvali na najino pismo, ki vam ga pošiljamo, boste videli, kar boste videli in to ne bo prijetno. (si ogleduje napisano) Mislim, da ... Resno mislim. (je ponosen nase, kar pokaže z gesto na obrazu) Zdaj sem pa končno sestavil besede v takšnem vrstnem redu, da se jim bo kar trgalo, ko bodo brali. (krajši premor) Ali pa ne ... Nekaj še vedno manjka. (strga list, ga zmečka in spravi v žep)

A (se vrne) Rekli sta ... Rekli sta ... Da ...

B Kaj sta rekli?

A Da ne strežeta malic po naročilu.

B Kaj pa večerje?

A Tudi ne. In rekli sta, da če jima hočeš kaj povedati, jim drugič povej osebno.

B (se razburi) Kaj?! (vstane) kaj pa si mislita, da sta! Da se bom jaz z njimi osebno pogovarja. Kaj takega?! (maha z zvezkom) Jaz tu žrtvujem vso svojo pamet, da bi tistim, ki prihajajo na štiri leta, v pravilnem vrstnem redu povedal, naj se odzovejo

na naše besede, drugače bodo videli, kar bodo videli in to ne bo prijetno! (mu zvezek zleti po tleh) Onidve pa naj jaz pridem k njim in jima povem osebno.

A (medtem pobere zvezek s tal, ga odpre in se zgrozi)

B Komu neki! Gospema, ki sta še povrhu mrtvi! Naj si obrišeta pod mrtvim nosom!

A (mu pod nos moli zvezek) Sosed, poglej! Si videl?

B Kaj?

A Samo še en list papirja je ostal!

B (zgrabi zvezek, si ga ogleduje in ne more verjeti očem) Samo še en list v zvezku. Kako je to mogoče? (premor, na robu joka) Spomnim se, ko je imel zvezek še vse liste. Spomnim se, kot da je bilo to včeraj. Kako življenje hitro mine.

A (vzdihne) Ja, res je. Bil je nov in debel in dišal je na mladost.

B Zdaj pa je suh, iztrošen in diši na starost. Ostal nam je še en list. (skrušeno) Samo še en ubogi osamljeni list. In na tega je treba napisati pismo, ki mu nič ne bo manjkalo. Ne vem, če bom zmogel. Ne vem. (odkimava) Ne bom zmogel. Resnično ne bom zmogel. Predajam se.

A Zdaj, ko je vsega konec, se ne smeš predati. A prinesem tvojo ženo, da te prepriča?

B Daj.

A (odide in prinese lutko, položi jo v naročje osebe B)

B (strmi v njo)

A Te je prepričala?

B Od kdaj pa je moja žena lutka?

A (se mu nasmehne in maje glavo levo desno) Kot da ne veš.

B Res ne vem.

A Ja pa ja, ne veš. To laži komu drugemu. Tisti, ki so sem prihajali vsake štiri leta, so nama vsakič prinesli svežo ženo v obliki lutke.

B Ne, nisem vedel.

A No, ja, zdaj sem pa jaz pametnejši od tebe. Kar misli si.

B Ko pa je res.

A (ga nekaj časa gleda, kot da bi mu hotel prebrati z obraza, ali je iskren) Ti pa nisi družinski tip, ane? Prinesli so ti nešteto žena, ti pa jih nisi šel niti pogledat.

B Ti pa si.

© Goran Gluvić

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

A Seveda sem. S svojo ženo sem bil dvakrat na dan.

B Ne verjamem ti.

A (odide in prinese svojo ženo lutko, ki pa je precej uničena) No, ta je pa moja.

B Tvoja je pa precej izdelana.

A Veliko sem se ukvarjal z njo.

B Se vidi. (zamišljeno) Koliko let že straživa ta kozarec vode?

A Ne vem. Štel sem do stopetdeset.

B (še naprej zamišljeno) Tudi jedla nisva že sto let. Kaj to pomeni?

A Morda da storiva tisto, kar si nikoli niti pomisliti nisva upala? Spiti zadnjo vodo, ki so nam jo pustili v čuvanje? A veš, da celo večnost nisva pila vode.

B Saj res nisva.

A Ali sva sploh živa?

B Kdo bi vedel. Ko pridejo, nam bodo povedali, ali sva živa ali ne.

A Kaj pa, če bi jaz ...

B Kaj?

A Napisal pismo. Zadnja stran je ... Če slučajno pridejo.

B (se obotavlja) Če pridejo ... No, pa daj.

A (zapisuje in ko konča se zadovoljno nasmehne) Ti preberem, sosed.

B Sosed, preberi.

A (bere) Spoštovani, če se ne boste takoj odzvali na najino pismo, ki vam ga pošiljava, boste videli, kar boste videli in to ne bo prijetno. (pogleda osebo B) No, kaj misliš?

B Odlično! Res odlično napisano! Zdaj vem, kaj je manjkalo pri mojem pismu! Točno to, kar si ti storil in jaz nisem mogel.

A Kaj pa?

B Da si ga ti napisal. Razumeš?

A Ne.

B Niti jaz ne.

A Niti ti ne? A to pomeni, da nisva živa.

B (prikima) To pomeni to.

A Kozarec zadnje vode na svetu pa bova še naprej čuvala, ane?

B Bova.

Se objameta.